SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA PROGRAMOWE „PRZESZŁOŚĆ I DZIŚ”

Tematyka i problematyka lekcji	Wymagania z zakresu kształcenia literacko-kulturowego i kształcenia językowego	
	Wymagania na poziom podstawowy Uczeń:	**Wymagania dodatkowe na poziom ponadpodstawowy Uczeń:**
Literatura polska na obczyźnie	– określa zasady periodyzacji literatury po 1945 roku – przedstawia sytuację literatury i kultury polskiej po wojnie, wskazuje głównych twórców emigracyjnych – wyjaśnia pojęcie utraconych ojczyzn w kontekście historycznym i politycznym – poszukuje dodatkowych informacji, wskazuje źródła bibliograficzne, dokonuje selekcji i hierarchizacji wiadomości i skojarzeń	– prezentuje znalezione informacje (twórców, dzieła, miejsca) w samodzielnie przygotowanych dłuższych wypowiedziach (prezentacje z wykorzystaniem środków multimedialnych) – porządkuje informacje na temat literatury emigracyjnej i krajowej po 1945 roku w problemowe całości, buduje bazę danych
Samotność tułaczy w poezji emigracyjnej	– rekonstruuje wojenne i powojenne losy skamandrytów (Tuwima, Lechonia, Wierzyńskiego, Balińskiego…) i określa sposób ich przedstawiania w poezji – w czytanych wierszach określa poetyckie sposoby wykreowania obrazów utraconych ojczyzn – analizuje poetykę czytanych wierszy, określając ich tonację uczuciową; rozpoznaje nostalgię – wskazuje w wierszach środki stylistyczne wprowadzające nostalgiczny nastrój – rozpoznaje topos wędrowca-tułacza i określa jego funkcję w wierszach – redaguje notatki; wykorzystuje różne sposoby notowania – *przedstawia przemiany postawy twórczej Wierzyńskiego, porównuje wiersze emigracyjne z tworzonymi w okresie	– przedstawia przemiany sylwetek twórczych byłych skamandrytów (Lechonia i Wierzyńskiego); syntezuje wiadomości o twórczości tych poetów – rozpoznaje romantyczną proweniencję toposu wędrowca-tułacza; interpretuje jej obecność w poezji emigracyjnej – interpretuje sposób funkcjonowania w czytanych wierszach tradycji literackiej (np. funkcjonowanie toposu ogrodu) – dostrzega w czytanych utworach nawiązania i *aluzje romantyczne, określa ich funkcje – samodzielnie przygotowuje i przedstawia w klasie prezentację na temat powojennych losów skamandrytów i literatury polskiej na obczyźnie; funkcjonalnie wykorzystuje materiały ilustracyjne – redaguje *interpretację porównawczą

	dwudziestolecia międzywojennego – przedstawia propozycje interpretacji czytanych wierszy; uzasadnia je, odwołując się do tekstu – pisze wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację wybranego wiersza – *interpretuje porównawczo wybrane wiersze różnych poetów lub jednego – pochodzące z różnych okresów twórczości (np. Wierzyńskiego)	wybranych wierszy; przeprowadza wywód, w którym uzasadni postawioną tezę, odwołując się do treści i poetyki utworów
Idealizacja i pamięć. Literackie powroty do krain dzieciństwa i mit Kresów	– rozpoznaje tematykę i problematykę czytanych tekstów oraz jej związek ze zjawiskami historycznymi, społecznymi i egzystencjalnymi; przedstawia swoje refleksje na ten temat – interpretuje czytane fragmenty, uwzględniając ich temat, nastrój, warstwę językowo-stylistyczną itp. – określa charakter przestrzeni wykreowanej w utworach – rozpoznaje i analizuje literackie środki służące idealizacji i *mityzacji utraconych ojczyzn – przedstawia sposób portretowania ludzi, określa ich tożsamość i świat wewnętrzny oraz łączące ich więzi międzyludzkie; rozpoznaje motywy autobiograficzne – interpretuje czytane utwory (np. Mackiewicza) jako obronę zagrożonej tożsamości – *analizuje opis Litwy i jej mieszkańców pod kątem zastosowanych w nim środków stylistycznych – określa granice ojczyzn bohaterów czytanych utworów (w sensie geograficznym i emocjonalnym) – *w języku czytanych utworów odnajduje	– wyjaśnia, jakie znaczenia zawiera nazwa „Kresy” i jaki ich obraz ukazują czytane fragmenty (interpretuje fragmenty i dokonuje syntezy, uogólnia; dostrzega m.in. idealizację, nostalgię, perspektywę dzieciństwa, scalanie obrazu, na który składają się przyroda, ludzie, tradycja, eksponowanie rodzinnej wspólnoty, tęsknotę za utraconym rajem) – *na podstawie czytanych fragmentów wskazuje specyficzne cechy (językowe i stylistyczne) prozy Konwickiego, Mackiewicza, Grassa *odwołując się do poznanych utworów, przedstawia literacki obraz kresów w utworach XIX- i XX-wiecznych (dokonuje syntezy materiału) – *prezentuje sylwetki najważniejszych autorów nurtu utraconych ojczyzn (na podstawie tekstów i wiadomości z podręcznika), wskazuje i krótko przedstawia ich „domowe ojczyzny” – na konkretnych przykładach wyjaśnia, czym jest mit Kresów i określa jego źródła oraz funkcje w literaturze powojennej – *w *Kronice wypadków miłosnych*

	elementy dialektów, zwłaszcza polszczyzny kresowej – *wskazuje regionalizmy, określa ich znaczenie i funkcje w utworze – odnajduje romantyczne pochodzenie literackiego obrazu małej ojczyzny (np. *Pan Tadeusz* Mickiewicza) – *przedstawia nurt utraconych ojczyzn we współczesnej literaturze, podaje główne tematy i nastroje, nazwiska autorów, najważniejsze tytuły (na podstawie wiadomości z podręcznika *i znalezionych samodzielnie w różnych źródłach) – odczytuje film, uwzględniając specyfikę jego języka	odnajduje romantyczny mit Litwy – określa właściwości poetyki czytanych utworów; rozpoznaje konwencje (np. realistyczną, *oniryczną itp.) – interpretuje film, wskazuje zastosowane środki filmowe, określa ich funkcje
Nostalgia, historia, tożsamość. Motywy domu i bezdomności w literaturze emigracyjnej.	– *interpretuje powieść przeczytaną w całości: określa charakter świata przedstawionego, sposób prowadzenia narracji, kreacje bohaterów, tematykę i problematykę utworu – odczytuje metaforyczne lub paraboliczne znaczenie – *interpretuje *Kronikę wypadków miłosnych* jako powieść o rozterkach egzystencjalnych dojrzewającego człowieka – *interpretuje metaforyczne znaczenie „*drogi donikąd*" w powieści Mackiewicza – *analizuje obraz przedwojennego Gdańska w *Blaszanym bębenku*; odnajduje motywy związane z początkami faszyzmu i innych wydarzeń historycznych – *rozpoznaje mitologizację przestrzeni (także kulturowej) w obrazie utraconej ojczyzny – *redaguje wypowiedzi argumentacyjne na temat omawianych zagadnień – *dokonuje syntezy: motywy domu i bezdomność literaturze XX wieku	– *dostrzega w czytanej powieści obecność tradycji kulturowej, np. w *Kronice wypadków miłosnych* odnajduje korzenie romantycznego mitu Litwy – *charakteryzuje kreację bohatera *Drogi donikąd* jako alter ego autora – *analizuje i interpretuje opis puszczy w *Drodze donikąd* – *opisuje sposób przetworzenia wydarzeń historycznych w *Blaszanym bębenku* – *określa, w jaki sposób kreacja bohatera *Blaszanego bębenka* wpływa na sposób przedstawienia historycznej warstwy utworu; odczytuje symboliczny plan utworu (rytm gry na bębenku jako parabola epoki) – *rozpoznaje konwencje literackie, dostrzega ich przenikanie się w czytanym utworze (np. realistyczną, symboliczną, oniryczną) – *redaguje wypowiedź argumentacyjną

		(*lub esej) na temat literatury utraconych ojczyzn
Kochajmy tyle Litwy, ile jej zostało…	– określa tematykę i problematykę filmu i pierwowzoru literackiego, – charakteryzuje bohaterów i sposoby ich kreacji – określa relacje między filmem a literackim pierwowzorem; wskazuje różnice, odnosząc je do pojęcia adaptacji – wyjaśnia (definiuje) pojęcie adaptacji filmowej, odnosi je do wybranych filmu Konwickiego – wskazuje i analizuje filmowe środki służące wykreowaniu obrazu utraconej ojczyzny; rozpoznaje idealizację i mityzację – rozpoznaje klimat tajemnicy i nostalgii i określa, w jaki sposób został on uzyskany w filmie – *wskazuje główne tezy eseju Cz. Miłosza, sposób prowadzenia wywodu, argumentację – *na podstawie eseju Miłosza i innych źródeł wiedzy analizuje relacje znaczeniowe między wyrazami: wychodźca, zbieg, emigrant	– *analizuje poetykę filmu, określając funkcję zastosowanych rozwiązań – interpretuje syntetycznie zamysł reżysera, wykorzystując wiedzę o funkcjonowaniu mitu Kresów i jego literackich korzeniach – *porównuje film i powieść (całość lub fragmenty), uwzględniając różnorodne konteksty – *w czytanym tekście Miłosza wskazuje cechy eseju – *na podstawie eseju Miłosza analizuje pojęcia straty i obcości; odnosi je do interpretacji filmu – *na podstawie eseju Miłosza interpretuje wygnanie jako obraz kondycji współczesnego człowieka; odnajduje ten motyw w innych tekstach kultury
Refleksje „niespiesznego przechodnia". Eseje Jerzego Stempowskiego	– czyta tekst, rozpoznając jego specyfikę – *w czytanym tekście rozpoznaje cechy eseju – określa motyw przewodni tekstu i główną zasadę kompozycyjną – wyjaśnia sens nawiązania do Kassandry, bohaterki tragedii Ajschylosa; określa, co symbolizuje jej postać – znajduje w tekście informacje; przetwarza je, wykorzystując we własnych wypowiedziach – określa, jakie doświadczenia historyczne stały się podstawą napisania *Eseju dla Kassandry* – *określa, co jest zasadniczym tematem	– określa główną myśl tekstu, śledzi sposób prowadzenia wywodu – *analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensy i określa sposób prowadzenia wywodu – *wyjaśnia, na czym polega erudycyjność czytanego tekstu, podaje przykłady, interpretuje je – *wskazuje charakterystyczne cechy stylu czytanego tekstu – *przedstawia (na podstawie tekstu, podając przykłady, wskazując cytaty, środki stylistyczne itp.)

	eseju, argumentuje, odwołując się do tekstu – buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat tekstu, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, przytacza cytaty – podaje podstawowe informacje o Jerzym Stempowskim, *określa jego miejsce na tle literatury emigracyjnej	charakterystyczne dla eseistyki cechy stylu – *odnosi się do tez i argumentów autora eseju, buduje własne wypowiedzi argumentacyjne na ich temat – *przedstawia eseistyczną twórczość Jerzego Stempowskiego
Dlaczego każde zdanie nie może być o czym innym? Budowa spójnego tekstu	– wyjaśnia czym jest spójność tekstu – analizuje wskazany tekst pod kątem spójności; rozróżnia tekst spójny i niespójny, uzasadnia swoje zdanie, wskazując charakterystyczne cechy tekstu – wyjaśnia, na czym polega spójność treściowa, a kiedy tekst jest spójny pod względem gramatycznym – znajduje w tekście wykładniki spójności linearnej (np. spójniki, zaimki, powtórzenia wyrazów itp.) – dokonuje korekty tekstu niespójnego, stosując różne wykładniki spójności – wie, czym jest spójność wewnątrzakapitowa i międzyakapitowa – sporządza notatkę syntetyzującą na temat spójności, porządkuje informacje na jej temat – pisze wypowiedź argumentacyjną (np. dotyczącą literatury małych ojczyzn lub interpretację wiersza), w której celowo i świadomie stosuje różne sposoby osiągania spójności – w podanym tekście wskazuje przyczyny braku spójności, podaje propozycje poprawek	– wskazuje różne przyczyny niespójności tekstu – rozróżnia spójność tematu, spójność nadawcy, spójność odbiorcy, spójność stylu; analizuje pod tym kątem wskazane teksty – *omawia mechanizmy odpowiadające za spójność tekstu jako całości (spójność tematu, nadawcy, odbiorcy, stylu itp.) – *wie, kiedy elementy różnych stylów w tekście stanowią zamysł artystyczny (wskazuje konkretne przykłady) – dokonuje redakcyjnej poprawy wskazanego tekstu, który jest niespójny
Matura ustna i pisemna – omówienie zasad	– zna zasady zdawania matury ustnej i pisemnej na poziomie podstawowym (zakres materiału, wymagania, przebieg egzaminu, zadania egzaminacyjne, zasady	– zna zasady zdawania matury ustnej i pisemnej na poziomie rozszerzonym (zakres materiału, wymagania, przebieg egzaminu, zadania egzaminacyjne,

	oceniania)	zasady oceniania)
Egzystencjalizm i człowiek absurdalny. **Powieść jako filozoficzna parabola**	– streszcza fabułę powieści i opisuje jej świat przedstawiony – wykazuje paraboliczny charakter utworu; przedstawia znaczenia paraboliczne – porównuje opisy Oranu i życia jego mieszkańców w czasie kolejnych etapów rozwoju epidemii, interpretuje zauważone zmiany – prezentuje i charakteryzuje bohaterów utworu, wyjaśnia, na czym polega ich samotność, odnosi ją do egzystencjalistycznej koncepcji bytu ludzkiego – uzasadnia, iż bohaterowie *Dżumy* reprezentują różne postawy ludzkie wobec zła, np.: ▪ charakteryzuje doktora Rieux i jego filozofię życiową ▪ przedstawia dylematy Ramberta i zachodzące w nim zmiany ▪ przedstawia przemiany w światopoglądzie ojca Paneloux ▪ w odniesieniu do postaci Tarrou wyjaśnia, czym jest wg Camusa „świętość" i czyste sumienie ▪ wyjaśnia, jaką postawę Camus nazywa „zwycięstwem absurdalnym" – interpretuje motto powieści i określa jej przesłanie – interpretuje paraboliczny charakter dżumy opisanej w powieści (przy dostrzeżeniu realizmu jej opisów) – interpretuje powieść Camusa, sytuując ją w różnych kontekstach (historycznym, filozoficznym, egzystencjalnym, literackim) – przedstawia główne motywy egzystencjalizmu, interpretując go jako poszukiwanie sensu życia po katastrofie	– na przykładach bohaterów powieści określa, jakiego wygnania doświadcza człowiek w zamkniętym świecie – wskazuje wojnę, okupację i obozy jako genezę koncepcji filozoficznej Camusa (obraz człowieka i jego cierpienia) – interpretuje *Dżumę* jako filozoficzną parabolę ukazującą tragizm ludzkiej egzystencji i postawy ludzkie wobec zła – przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazując w tekście argumenty na jej poparcie – charakteryzuje i interpretuje postacie powieściowe, wykorzystując symboliczne znaczenia motywu choroby i uwięzienia – *odnosi utwór do założeń filozofii egzystencjalistycznej, wskazuje w powieści jej kluczowe pojęcia (np. śmierć, samotność, wolność i uwięzienie), rozpoznaje obraz tragicznej egzystencji „człowieka absurdalnego" itp. – *przedstawia założenia filozofii egzystencjalistycznej, wskazując głównych jej twórców, wymienia ważne dla niej pojęcia – podaje ogólne informacje o Camusie jako wielkim moraliście XX w. oraz jego najważniejszych utworach – *określa klimat kultury europejskiej, w jakim zrodził się egzystencjalizm XX w. (na podstawie podręcznika) – *poszukuje literatury naukowej na temat twórczości Camusa, Sartre'a i innych egzystencjalistów w różnych źródłach; wykorzystuje multimedialne źródła informacji i dokonuje ich oceny

	wojny, okupacji i totalitaryzmów – *uzasadnia, że przedmiotem filozofii egzystencjalistycznej jest pytanie o sens ludzkiego istnienia – charakteryzuje wpływ egzystencjalizmu na kulturę lat 50. i 60. – *omawia najważniejsze założenia egzystencjalizmu Sartre'a – odczytuje i *interpretuje dzieła sztuki, które kojarzą się z egzystencjalizmem; określa jak pokazują człowieka i jakie prawdy o nim przedstawiają – *interpretuje powieść, odnajdując w niej metaforę życia jako absurdalnego procesu sądowego; wykorzystuje kontekst *Procesu* Kafki – wykorzystuje wiadomości znalezione w literaturze naukowej do pogłębienia interpretacji *Dżumy* – zabiera głos w dyskusji na temat utworu – zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) zawierającą interpretację powieści i odnoszącą się do jej problematyki – pisze protokół z lekcji poświęconej *Dżumie* (dyskusji, zebrania, innego wydarzenia itp.)	– *przygotowuje referat (lub prezentację multimedialną) na temat egzystencjalizmu i egzystencjalistów oraz ich wpływu na sztukę (literaturę, malarstwo, film) – *wyjaśnia, czym jest „zwycięstwo absurdalne" wg Camusa – *odczytuje rzeźbę Giacomettiego, nawiązujące do egzystencjalistycznej koncepcji człowieka (np. sposób przedstawienia izolacji i samotności ludzkiej) Fakultatywnie: – *podaje informacje na temat egzystencjalizmu w kinie europejskim (włoski neorealizm, Nowa Fala kina francuskiego); wymienia głównych twórców i ogólne założenia szkół filmowych – przedstawia ▪ zasady pisania protokołu ▪ etapy pracy nad protokołem ▪ pracę protokolanta podczas wydarzenia (którego dotyczy protokół)
Miłość, samotność, cierpienie, tęsknota – czyli tajemnica kondycji ludzkiej. Człowiek „zamurowany"	– *określa świat przedstawiony, tematykę i problematykę opowiadania – *przedstawia i interpretuje świat bohatera opowiadania Herlinga-Grudzińskiego – *odnajduje w utworze motywy egzystencjalistyczne – *wyjaśnia, czym jest aluzja literacka; dostrzega w opowiadaniu aluzję do *Upadku* Camusa – *samodzielnie interpretuje opowiadanie; przedstawia hipotezę interpretacyjną	– *porównuje sposób ukazania tragizmu egzystencji człowieka w *Dżumie* i opowiadaniu Herlinga-Grudzińskiego – *wykorzystuje w interpretacji utworu kontekst sztuki średniowiecza (motyw piety) – *porównuje bohatera opowiadania z postacią św. Sebastiana z obrazu Mantegny; zestawia teksty kultury, uwzględnia specyfikę ich tworzyw – *na podstawie obu utworów

	i uzasadnia ją, podając argumenty wynikające z utworu – *dokonuje syntezy (na podstawie poznanych utworów literackich i innych dzieł sztuki z różnych epok): „Doznanie samotności, cierpienia i śmierci – jako uniwersalne doświadczenie egzystencjalne człowieka”; pisze rozprawkę lub *esej na ten temat – *prezentuje twórczość G. Herlinga-Grudzińskiego w różnych okresach jego życia na podstawie materiałów znalezionych samodzielnie w różnych źródłach	przedstawia wykorzystanie motywu choroby jako metafory egzystencji człowieka (np. cierpiący, samotny, zamknięty w sobie – uwięziony) – *interpretuje symboliczność motywu „zamurowania” bohatera
Odpowiedzialność intelektualisty za kształt współczesnego świata	– określa tematykę i problematykę tekstu, wskazuje podejmowane wątki myślowe – *odczytuje esej jako dialog z Vermeerem, wielkim malarzem europejskim – rekonstruuje pytania, na które pisarz nie poszukuje odpowiedzi; *interpretuje ten fakt – wskazuje w tekście autorską interpretację obrazu *Widok Delft* – wyjaśnia, na czym, zdaniem pisarza, polega tajemnica malarstwa – przedstawia metaforyczne i symboliczne znaczenia motywu perły; *wykorzystuje je w interpretacji tekstu – *wyjaśnia, co pisarz rozumie przez zewnętrzne i wewnętrzne uniwersum malarza – *analizuje strukturę eseju: ▪ śledzi sposób prowadzenia wywodu ▪ wskazuje charakterystyczne cechy stylu eseistyki Herlinga-Grudzińskiego	– odczytuje esej jako pytanie o świadomość człowieka – dawniej i dziś – *wyjaśnia znaczenie pojęcia mityzacji (pojawiającego się w tekście) – *uzasadnia, że dla Herlinga-Grudzińskiego malarstwo jest sposobem wyrażania metafizyki ludzkiego życia; argumentuje na podstawie tekstu – *prezentuje twórczość eseistyczną G. Herlinga-Grudzińskiego; sytuuje ją w kontekście biograficznym; informacje z podręcznika uzupełnia wiadomościami znalezionymi w różnych źródłach – *pisze esej o inspiracjach malarskich i ich znaczeniu dla współczesnego człowieka
***Czarny humor Mrożka**	– *określa świat przedstawiony, tematykę i problematykę opowiadania	– *wskazuje znaczące elementy opowiadania i określa ich funkcje

	– *rozpoznaje groteskową konwencję literacką utworu – *rozpoznaje w utworze ironię i określa jej funkcję – *na podstawie opowiadania wyjaśnia, czym jest czarny humor; definiuje pojęcie czarnego humoru – *rozpoznaje zjawisko parodii, określa jego funkcję w utworze (odnosi opowiadanie do *Upadku* Camusa) – *definiuje pojęcia parodii i czarnego humoru – *wyjaśnia, na czym polega pesymizm Mrożka – *analizuje znaczenie współczucia, porównuje funkcjonowanie motywu współczucia w opowiadaniu Mrożka i innych utworach literackich – *buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu, redaguje notatkę z lekcji	– *określa funkcję groteskowej konwencji opowiadania – *wykorzystuje pojęcia parodii i czarnego humoru w interpretacji utworu – *przedstawia związki czarnego humoru i parodii z kabaretem
Po końcu świata… Trudna lekcja Różewicza	– określa tematykę i problematykę wierszy – charakteryzuje postać mówiącą, sytuację liryczną, przedstawione postacie i motywy, obrazy poetyckie – określa symboliczne znaczenia motywów występujących w wierszach (np. stół, chleb, ogród, krzyż), *wskazuje ich konteksty kulturowe – wskazuje charakterystyczne środki stylistyczne i określa ich funkcje (np. paradoksy, powtórzenia, paralelizmy składniowe) – określa właściwości języka poetyckiego Różewicza (analizuje dobór rzeczowników i znaczenia, w jakich występują, składnię, obecność środków stylistycznych, frazeologię itp.) – wskazuje słowa nacechowane stylistycznie	– na podstawie znanych tekstów kultury przedstawia symbolikę góry i dołu (dna) w kulturze europejskiej – przedstawia motyw „pierwszego upadku” (strącenia zbuntowanych aniołów) i jego kulturową interpretację; przywołuje zawierające go różne teksty kultury – określa, jaką funkcję w poezji Różewicza pełni milczenie („poeta ciszy”); *określa funkcje stosowania pauzy jako zabiegu stylistycznego – wskazuje przykłady konkretyzacji metafor, omawia ich funkcje – na podstawie czytanych wierszy oraz wiadomości z różnych źródeł określa, jaką ocenę kultury europejskiej zawarł poeta w swojej twórczości

	i emocjonalnie, określa ich funkcje w wierszach – odnajduje utarte zwroty językowe, frazeologizmy, schematy różnych wypowiedzi; interpretuje je jako kompromitację słów i wyrażeń, które zatraciły swoje znaczenia, wyraz pustosłowia, chaosu pojęciowego i moralnego, w jakim żyje współczesny człowiek – interpretuje wiersze, przywołując utwory poznane wcześniej (np. *Ocalony*) i ich kontekst historyczny, np.: ▪ określa, jakie znaczenie dla człowieka ma świadomość istnienia stałych wartości, „góry" i „dołu", obawa przed upadkiem moralnym ▪ wskazuje różnice znaczeniowe między „upadkiem" a „spadaniem" jako wyznaczniki obrazu człowieka różnych epok ▪ interpretuje wiersz *Drewno* w kontekście sztuki gotyckiej (przedstawienia męki Chrystusa) ▪ przedstawia opisaną w wierszach Różewicza sytuację człowieka w świecie pozbawionym hierarchii wartości, ładu, trwałych znaczeń, kierunków dążenia, celu życia, Boga itp. – *interpretuje wiersze w kontekście filozofii egzystencjalizmu, uzasadnia ich egzystencjalistyczny charakter – *w wierszu *Spadanie* dostrzega aluzję literacką (do *Upadku* Camusa); interpretuje jej funkcję – buduje wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne na temat wierszy; formułuje tezy i argumenty wynikające z analizy utworów	– *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wiersza *Drewno* oraz wybranego przedstawienia Chrystusa Ukrzyżowanego w sztuce gotyckiej; porównuje teksty kultury, stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki ▪ dokonuje syntezy: „Jak literatura różnych epok ukazywała upadek człowieka i związaną z nim koncepcję kondycji ludzkiej" – przedstawia propozycje interpretacji czytanych wierszy, stawia hipotezy interpretacyjne i uzasadnia je; formułuje argumenty na podstawie tekstu i stosownych kontekstów (np. egzystencjalnego, historycznego, literackiego, filozoficznego, kulturowego) – *redaguje interpretację porównawczą (np. porównuje wiersze z różnych okresów twórczości poety)

Poezja wobec dylematów egzystencji	– dokonuje analizy i interpretacji wierszy, m.in.: ▪ określa ich tematykę i problematykę ▪ przedstawia sytuację liryczną, postać mówiącą, motywy ▪ analizuje właściwości języka poetyckiego ▪ wskazuje środki stylistyczne (np. metafory) i określa ich funkcje ▪ analizuje język poetycki czytanych wierszy pod kątem słownictwa (np. powtarzające się rzeczowniki i czasowniki, paradoksy, gra słów itp.), składni, wymieszania konwencji i stylów ▪ wykorzystuje konteksty w interpretacji utworów (np. filozoficzny, egzystencjalny, malarski) – *interpretuje wiersze, wskazując w nich odniesienia do filozofii egzystencjalizmu – odnajduje motywy i formy w sztuce, do których nawiązuje wiersz Grochowiaka i tytuł tomu *Menuet z pogrzebaczem* – określa, jaką funkcję pełnią w wierszu Grochowiaka motywy brzydoty – opisuje kondycję ludzką w ujęciu Grochowiaka – *określa, jaki obraz ludzkiego życia zawarty jest w wierszach Lipskiej (o jakim dramacie egzystencjalnym mowa) – odczytuje i interpretuje dzieła malarskie reprezentujące nurt egzystencjalistyczny w sztuce; uwzględnia specyfikę tworzywa malarstwa – buduje wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne na temat wierszy; formułuje tezy i argumenty wynikające z analizy utworów	– *wyjaśnia termin „turpizm” (znaczenie, pochodzenie, przedstawia związaną z nim polemikę poetów) – *interpretuje wiersz Grochowiaka w kontekście filozofii egzystencjalizmu – dostrzega w wierszu Grochowiaka motyw wanitatywny; przedstawia jego konteksty kulturowe i określa funkcję w utworze – podaje ogólne informacje o autorach czytanych wierszy (na podstawie podręcznika) – *rozpoznaje motyw „śmierci Boga”, wskazuje jego filozoficzne korzenie i określa funkcje w czytanych utworach – porównuje sposób opisania cierpienia w wierszu Grochowiaka i innych utworach literackich – *pisze interpretację porównawczą – porównuje teksty kultury (np. wiersz i obraz), uwzględniając różnorodne konteksty – syntetycznie przedstawia funkcjonowanie motywu piękna i brzydoty w kulturze; znajduje informacje na ten temat w różnych źródłach, przygotowuje referat (prezentację), przedstawia je w klasie
Sztuka myślenia Wisławy Szymborskiej. Moc marzenia	– dokonuje analizy i interpretacji wierszy, m.in.: ▪ określa ich tematykę i problematykę ▪ przedstawia sytuację liryczną, postać	– rozpoznaje filozoficzny kontekst czytanych wierszy Szymborskiej (*np. dialektyka jako sztuka poszukiwania prawdy, poglądy na zmienność i trwanie,

i filozofii czyli projekty innych światów. Ironia i autoironia w poezji. Gry językowe	mówiącą w wierszu ▪ rozpoznaje obecne w wierszach motywy i toposy; odczytuje ich znaczenia symboliczne ▪ wskazuje nawiązania kulturowe (np. do Księgi Rodzaju) i określa ich funkcje; *dostrzega aluzje literackie ▪ analizuje właściwości języka poetyckiego (np. gry znaczeniami wyrazów, wykorzystanie podobieństw brzmieniowych, rozbijanie frazeologizmów, dowcip językowy itp.) ▪ wskazuje środki stylistyczne (np. metafory, paradoksy) i określa ich funkcje ▪ rozpoznaje ironię i autoironię, sarkazm, *parodię; określa ich funkcje ▪ interpretuje wiersze, wskazując odniesienia do filozofii egzystencjalizmu – ocenia „drugie wydanie świata" w wierszu *Obmyślam świat* – wskazuje i formułuje pytania (problemy) filozoficzne obecne w wierszach Szymborskiej – wyjaśnia, na czym polega zaskakujący punkt widzenia poetki i jaka z niego wynika interpretacja świata – czyta ze zrozumieniem fragment eseju S. Balbusa, wskazuje jego główne tezy i sposób prowadzenia wywodu – przetwarza informacje z tekstu naukowego, wykorzystuje je do pogłębienia interpretacji wierszy – buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy, uczestniczy w dyskusji – redaguje dłuższą wypowiedź pisemną (np. interpretację wiersza, rozprawkę, *esej) na temat kondycji człowieka współczesnego przedstawionej w poezji	istnienie i nicość itp.) – odczytuje sprzeciw wobec śmierci zawarty w wierszach poetki – przedstawia sposób ukazania i funkcję motywów nicości i bytu (i ich filozoficzną proweniencję) – interpretuje funkcję motywu utopii w wierszu Szymborskiej, wykorzystuje jego konteksty kulturowe; – *wyjaśnia, na czym polega reinterpretacja motywu utopii w wierszu Szymborskiej – analizuje język poetycki czytanych wierszy pod kątem słownictwa (np. powtarzające się rzeczowniki i czasowniki), składni, obecności potocyzmów i poetyzmów, wymieszania konwencji i stylów *– syntezuje wiadomości na temat egzystencjalistycznych nawiązań w poezji polskiej – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wierszy; pisze pracę na ten temat

Czy wypowiedź musi być logiczna? O miejscu logiki w języku i tekście	– podaje funkcje tekstów językowych, podaje przykłady tekstów i ich typów o różnych funkcjach (powtórzenie) – wyjaśnia, czym jest komunikacja językowa, podaje jej główne cele – wyjaśnia (definiuje) pojęcia wnioskowania / argumentacji – wie, kiedy uzasadniania jest poprawne – rozróżnia wniosek i przesłankę (w przykładach dowodzeń) – wyjaśnia, czym jest demagogia; rozpoznaje argument demagogiczny – wyjaśnia, czym jest intencja wypowiedzi (na przykładach) – rozróżnia znaczenia wypowiedzi dosłowne i niedosłowne; podaje przykłady – w przykładowych wypowiedziach rozróżnia treści sugerowane (wyrażone nie wprost) – rozpoznaje pytania podchwytliwe i sugerujące – redaguje notatkę na temat demagogii, intencji wypowiedzi, poprawności dowodzeń itp.	– definiuje logikę jako naukę o regułach poprawnego uzasadniania twierdzeń – wskazuje przykłady demagogii w różnych tekstach (np. w polityce, marketingu, reklamie, rozmowie) – rozpoznaje podstawowe techniki perswazji stosowane w demagogii (np. składanie nierealnych obietnic, fałszywa alternatywa) – wie, czym jest sylogizm, podaje przykłady sylogizmów – rozróżnia wnioskowanie dedukcyjne i indukcyjne (zwodne)
Praca klasowa nr 1 wraz z poprawą	– redaguje spójną wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę lub interpretację wiersza lub *interpretacje porównawczą) – formułuje tezy i argumentuje je na podstawie omawianych utworów – rozróżnia typy błędów językowych (np. ortograficzne, interpunkcyjne, składniowe, słowotwórcze, leksykalne, gramatyczne); rozpoznaje błędy stylistyczne – poprawia wskazane błędy w tekście własnym i cudzym – wie, czym jest estetyka wypowiedzi – określa podstawowe typy błędów językowych	– dostrzega w wypowiedziach własnych i cudzych błędy językowe, poprawia je – wyjaśnia, na czym polega wskazany błąd językowy w tekście własnym lub cudzym; określa jego źródło – stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej, tworząc własny tekst – poprawia wskazany tekst, zwiększając jego spójność

	– wyjaśnia, kiedy następuje naruszenie normy składniowej lub fleksyjnej (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) – dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej	
Współczesny *everyman* – człowiek „umarły za życia”. Psychiczna i egzystencjalna kondycja bohatera *Kartoteki.* Różewiczowi teatr absurdu	– porównuje kreację bohatera *Kartoteki* z tradycyjną rolą bohatera dramatu – dostrzega w utworze nawiązania i aluzje do dramatu antycznego, wyjaśnia ich funkcje – wskazuje w tekście tragizm, patos, groteskę, ironię; wyjaśnia ich wartościujący charakter – *rozpoznaje aluzje literackie i określa ich funkcje – w konstrukcji bohatera rozpoznaje biografię pokolenia wojennego, wskazuje jego doświadczenia, dylematy moralne, kompleksy itp. istniejące w świadomości bohatera, wprowadza kontekst podmiotu lirycznego wierszy Różewicza – wyjaśnia, dlaczego bohater jest „umarły za życia” (rozpoznaje ukazaną w dramacie egzystencjalną pustkę człowieka współczesnego) – charakteryzuje język utworu; wyjaśnia zawarty w nim przekaz (język przestał być narzędziem opisu rzeczywistości) – *określa źródła deformacji świata przedstawionego w dramacie (istnieje on w świadomości i podświadomości bohatera) – *wskazuje w *Kartotece* pokrewieństwa z dramatem groteskowym Witkacego – *rozważa, czy *Kartotekę* można uznać za antyteatr, uzasadnia swoje zdanie, dostrzegając rozbijanie głównych	Zajęcia są okazją do analizy dzieła teatralnego i funkcji teatralnych środków artystycznych. Nauczyciel przedstawi na lekcji wybrane fragmenty inscenizacji (np. Teatru TV dostępnego w internecie) lub zaproponuje obejrzenie spektaklu w całości w domu i przygotowanie recenzji (ustnej lub pisemnej – w formie planu). ⇒ Porównanie *Kartoteki* z dramatem antycznym i innymi rodzajami dramatu jest okazją do powtórzenia wiadomości z wcześniejszych lat nauki. Uczniowie mogą (w domu) przygotować na ten temat prezentację lub graf

	kategorii dramatycznych – *przedstawia sylwetkę twórczą Różewicza (i jej przemiany) jako autora nowatorskich dramatów; przygotowuje na ten temat referat lub prezentację <u>Fakultatywnie:</u> – *określa, jaki obraz świata i relacji międzyludzkich został przedstawiony za pomocą poetyki absurdu i groteski w dramatach Becketta lub Ionesco (lub innego twórcy teatru absurdu); wygłasza prezentację na ten temat	
Za co kochamy Mrożka… **Świat bez formy, czyli groteskowy model społeczeństwa w *Tangu*.** **Plan Artura, czyli pomyłka racjonalisty.** **Tango – jako dramat o władzy, społeczeństwie, kulturze, sztuce, rodzinie, języku…**	– rozpoznaje w dramacie cechy tragikomedii rodzinnej – wskazuje w *Tangu* cechy teatru absurdu – *wyjaśnia termin „teatr groteski” – odnosząc go do *Tanga* – porównuje Tango z dramatem klasycznym – dostrzega nawiązania do dramatu romantycznego (np. Wielkiej Improwizacji, kreacji bohatera romantycznego i jego monologu); interpretuje ich znaczenia – *porównuje *Tango z* dramatem groteskowym Witkacego – *dostrzega w dramacie przenikanie się konwencji literackich (np. realistycznej i groteskowej), interpretuje jego znaczenie – wyjaśnia, czym jest purnonsens, ilustrując go przykładami z dramatu Mrożka – *kojarzy postać Edka oraz jego relacje z innymi postaciami z wydarzeniami historycznymi – *syntetycznie przedstawia model nowoczesnego społeczeństwa ukazany	Zajęcia przewidują obejrzenie spektaklu teatralnego i filmu (jedno dzieło w całości, w domu, drugie – we fragmentach – w domu lub na lekcjach) i omówienie ich z uwzględnieniem specyfiki tworzywa. ⇒ Wybrani uczniowie mogą przygotować recenzję (do przedstawienia na lekcji i poddania pod dyskusję). Zestawienie *Tanga* z innymi rodzajami dramatu (np. romantycznym) jest okazją do powtórzenia wiadomości

	w dramacie – wyjaśnia, jaką funkcję w dramacie pełni motyw tanga – wykorzystuje informacje z tekstu Tadeusza Nyczka do pogłębienia interpretacji dramatu – w tekście naukowym wskazuje tezy i rozpoznaje sposób prowadzenia wywodu – przygotowuje samodzielną prezentację z wykorzystaniem materiałów ilustracyjnych: „Funkcjonowanie motywu tańca w literaturze różnych epok” – na podstawie informacji z różnych źródeł gromadzi informacje o życiu i twórczości Sławomira Mrożka; wnioskuje o przyczynach popularności pisarza <u>Fakultatywnie</u> – interpretuje film: ▪ analizuje i ocenia kreację głównego bohatera ▪ wskazuje środki filmowe i określa ich funkcje – *wyjaśnia, na czym polega ukazana w filmie deheroizacja bohatera i demitologizacja polskiej historii – *zestawia *Tango* Mrożka z filmem *Zezowate szczęście*; porównuje sposoby uzyskania efektu absurdalności i groteski w każdym z dzieł i omawia ich funkcje	i przypomnienia utworów poznanych wcześniej. Uczniowie mogą (w domu) przygotować na ten temat prezentację lub graf. Proponowany kontekst literacki: *Górą „Edek”* M. Nowakowskiego. Uczniowie przeczytają opowiadanie w ramach lektury własnej i przedstawią postać tytułowego bohatera jako nawiązanie do Edka z *Tanga*. Porównają kreacje postaci i przedstawią swoje refleksje na ich temat w wypowiedzi ustnej lub pisemnej ⇒
Emigranci i homlesi	– *dostrzega w utworze aluzje literackie i elementy parodii; określa ich funkcje – *dostrzega w utworze przenikanie się konwencji (realistycznej, groteskowej) – *przedstawia twórczość Janusza	

	Głowackiego (jako pisarza i scenarzysty) – *analizuje cechy dramatu, dostrzega elementy teatru absurdu	
Dramat groteskowy, dramat absurdu (synteza)	– wyjaśnia, na czym polega konwencja sceniczna dramatu groteskowego i dlaczego bywa on nazywany antyteatrem – syntezuje wiadomości o polskim dramacie groteskowym; zestawia wiadomości o dziełach *Witkacego, *Gombrowicza, Różewicza i Mrożka – porównuje teatr groteskowy z dramatem antycznym, klasycznym, romantycznym i innymi odmianami dramatu – syntezuje wiadomości o grotesce i jej funkcji w literaturze i sztuce różnych epok; *przygotowuje prezentację i/lub wygłasza referat na ten temat	Zajęcia mogą być poświęcone szerszemu zagadnieniu: syntezie wiadomości o dramacie i teatrze europejskim ⇒
Białoszewski – „poeta rupieci” **Obroty rzeczy, prywatne epifanie i inne poetyckie obrządki…** **Eksperymenty twórcze i nowe formy sztuki.**	– szerzej przedstawia tendencje sztuki awangardowej lat 60. (eksperyment twórczy, proces twórczy jako sens sztuki, twórcza aktywność odbiorcy itp.) – na przykładzie wybranych dzieł przedstawia nowe tworzywo sztuki (życie, działanie, sam twórca jako przedmiot sztuki) – odczytuje dzieła sztuki neoawangardowej, uwzględniając specyfikę ich tworzywa – przedstawia informacje o życiu i twórczości Białoszewskiego, w tym również o jego poszukiwaniach teatralnych, Teatrze Osobnym itp. (na podstawie podręcznika i wiadomości znalezionych w różnych źródłach) – odczytuje głośno wiersze, interpretując	Zajęcia można połączyć do muzeum sztuki współczesnej, przygotowaniem happeningu lub performance przez chętnych uczniów itp. Uczniowie poszukają informacji (w internecie i innych źródłach) o sztuce awangardowej, omówią przykłady itp.

	je głosowo (wydobywa brzmieniowe walory tekstu) – określa funkcje środków stylistycznych i językowych tworzących warstwę brzmieniową wierszy; *wyjaśnia, z czego wynika ich oryginalność dźwiękowa – określa, jaką rolę odgrywa zapis i kształt graficzny wiersza (segmentacja tekstu, krótkie wersy, wcięcia, odstępy itp.) – *wyjaśnia słowo „epifania” i określa, jaki efekt wywołuje odniesienie go do „olśnień” banalnymi rzeczami codziennymi – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wybranego wiersza Białoszewskiego i jednego z zamieszczonych w podręczniku dzieł sztuki –dokonuje syntezy, przywołując teksty kultury poznane we wcześniejszych latach nauki: „Jak literatura i sztuka różnych epok postrzegały piękno i brzydotę, wzniosłość i banalność?”	⇒
Białoszewski i poezja lingwistyczna. Gramatyka istnienia	– wyjaśnia termin „poezja lingwistyczna”, odnosząc go do Białoszewskiego *i twórczości innych poetów – analizuje specyficzne dla Białoszewskiego środki językowe (np. rozbijanie słów, zamianę kategorii gramatycznych, dopisywanie nowych końcówek, kojarzenie słów odległych znaczeniowo na podstawie podobieństwa brzmieniowego, wprowadzanie instrumentacji głosko-wej, wytrącanie słów z ich naturalnego kontekstu itp.); interpretuje ich funkcje – *wskazuje działanie artystyczne (sam proces powstawania dzieła) jako przedmiot sztuki twórców	Zainteresowani uczniowie mogą przygotować wprowadzenie na temat poezji lingwistycznej, omówić pojęcie, przedstawić innych twórców itp. ⇒ Projekt edukacyjny polegający na opracowaniu strony internetowej Mirona Białoszewskiego jako punkt wyjścia może

	neoawangardy na Zachodzie, podaje przykłady – *wyjaśnia termin „neoawangarda”, odnosząc go do określonych zjawisk artystycznych – *wyjaśnia, w jaki sposób twórcy neoawangardy włączali do swych utworów elementy rzeczywistości (np. muzyka konkretna Cage’a, odgłosy rzeczywistości w wierszach Białoszewskiego) – *przytacza informacje o rolach przedmiotów w teatrze (TO) Białoszewskiego – dokonuje syntezy: przedstawia Białoszewskiego jako poetę na tle tradycji literackiej (różnych koncepcji poety) – *na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów opracowuje prezentację na temat nowych form sztuki neoawangardowej (happening, instalacja, performance) – opracowuje zagadnienie „Jakie funkcje w różnych tekstach pełnią neologizmy?”; tworzy bazę danych – redaguje szkic interpretacyjny na temat wierszy Białoszewskiego – projektuje stronę internetową poświęconą Mironowi Białoszewskiemu; wykorzystuje wiadomości o poecie i jego twórczości, poezji lingwistycznej oraz sztuce neoawangardowej (projekt edukacyjny)	wykorzystać materiały zamieszczone na stronie culture.pl Temat strony jest podany przykładowo. Może ona dotyczyć innego twórcy lub grupy twórców
Praca klasowa nr 2 wraz z poprawą	– redaguje spójną wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę lub interpretację wiersza lub *interpretacje porównawczą) – formułuje tezy i argumentuje je na	

	podstawie omawianych utworów – rozróżnia typy błędów językowych (np. ortograficzne, interpunkcyjne, składniowe, słowotwórcze, leksykalne, gramatyczne); rozpoznaje błędy stylistyczne – poprawia wskazane błędy w tekście własnym i cudzym – wie, czym jest estetyka wypowiedzi – określa podstawowe typy błędów językowych – wyjaśnia, kiedy następuje naruszenie normy składniowej lub fleksyjnej (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) – dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej	
Hejterzy zastopowali influencerkę. Zmiany kulturowe a neologizmy we współczesnym języku polskim	– określa źródła i przyczyny napływu neologizmów; wskazuje obszary tematyczne, których one głównie dotyczą – wskazuje różne mechanizmy powstawania neologizmów słowotwórczych (np. ucięcie części wyrazu podstawowego, derywaty tworzone od dwóch podstaw słowotwórczych, skracanie dłuższych określeń itp.) – wyjaśnia, podając przykłady, czym są efemerydy językowe – podaje przykłady nazw marek i firm funkcjonujących w polszczyźnie jako wyrazy pospolite – rozróżnia zapożyczenia zewnętrzne i wewnętrzne; podaje przykłady – *wymienia i charakteryzuje tendencje rozwojowe w języku i ich realizację w najnowszej polszczyźnie (tendencja do skrótu, do precyzji oraz do upraszczania i automatyzacji	Zajęcia powinny być powiązane z poszukiwaniem materiału leksykalnego na stronach internetowych (w blogach, forach dyskusyjnych…), które odwiedzają uczniowie i oceną słownictwa. Tematyka lekcji jest dobrą okazją do zaproponowania klasie projektu edukacyjnego z kształcenia ⇒ językowego (ćwiczenia z podręcznika do tego zagadnienia zawierają szereg

	– gromadzi informację na temat neologizmów w polszczyźnie, tworzy bazę danych	interesujących pomysłów)
Klasycyzm i harmonia. Metamorfozy poezji Leopolda Staffa	– przedstawia Staffa jako twórcę nurtu klasycznego i klasyka poezji polskiej – omawia metamorfozy poezji Staffa (przypomina utwory poznane wcześniej), wskazując jednocześnie trwałe cechy jego postawy poetyckiej – wyjaśnia, na czym polega – obecny w czytanych wierszach – dystans poety wobec siebie – rozpoznaje postawę klasyczną (np. Staffa) jako odpowiedź na zagrożenia współczesności – wyjaśnia termin *topos*, podając przykłady, przedstawia rolę obecności toposów w poezji klasyków – wykorzystuje tezy zawarte w tekście Kubiaka do pogłębienia interpretacji poezji Staffa – przygotowuje referat (lub prezentację) na temat sylwetki twórczej Leopolda Staffa (poeta wielu pokoleń); wykorzystuje informacje znalezione samodzielnie w różnych źródłach – *przygotowuje prezentację na temat trwałej obecności nurtu klasycznego w kulturze europejskiej (dokonuje syntezy materiału), wykorzystuje utwory poznane na lekcjach polskiego w liceum i własne lektury oraz materiał ilustracyjny	Zagadnienie stanowi okazję do różnych powtórzeń i syntez związanych z ponadczasowym klasycyzmem w literaturze i sztuce europejskiej oraz funkcjonowaniem motywów i toposów składających się na ponadczasowy język kultury. Uczniowie mogą podzielić się zagadnieniami, opracować je w do mu, przygotować prezentacje, bazy danych itp., a następnie przedstawić w klasie. Jest to także okazja do przypomnienia utworów poznanych w szkole podstawowej ⇒ (Kochanowskiego, Krasickiego)
Biedny chrześcijanin patrzy na getto – czyli poeta wobec Zagłady	– wskazuje środki stylistyczne tworzące warstwę brzmieniową i wizualną wiersza; określa ich funkcje – wyjaśnia, na czym polega przedstawiona	Przed lekcją uczniowie przypomną sobie wiadomości o literaturze związanej

	w wierszu ciągłość historycznego doświadczenia – przedstawia propozycję interpretacji wiersza: formułuje hipotezę interpretacyjną i uzasadnia ją na podstawie wniosków z analizy – wykorzystuje w interpretacji wiersza różne konteksty: historyczny, polityczny, biograficzny, egzystencjalny	z Holocaustem, przypomną *Zdążyć przez Panem Bogiem* H. Krall, *Ballady i romanse* W. Broniewskiego i inne utwory. Zajęcia można połączyć ze zwiedzaniem Muzeum Historii Żydów Polskich lub innego miejsca związanego z kulturą żydowską i Zagładą. Jeśli to niemożliwe – uczniowie mogą zwiedzać tego typ miejsca wirtualnie. Wiersz *Biedny chrześcijanin patrzy na getto* ⇒ może zostać zaprezentowany i omówiony przez zainteresowanych uczniów
Poeta w świecie kultury i historii	– określa, na czym polega oszczędność formy poetyckiej w wierszach Miłosza i jaka jest jej funkcja – przedstawia relacje między „naiwną" formą wierszy z cyklu *Świat* a ich doniosłym przesłaniem filozoficznym – wskazuje i interpretuje kontekst kulturowy poematu *Świat (poema naiwne)* – *interpretuje wiersze z cyklu *Świat (poema naiwne)* jako miniaturowe traktaty filozoficzne – na przykładach czytanych wierszy	Dodatkowa godzina przeznaczona na ewentualną syntezę materiału (koncepcja poety, jego zadania, rola w społe-czeństwie, stosunek do sztuki itp. w różnych epokach)

	wyjaśnia, na czym polega nowa technika poetycka Miłosza (równorzędność warstwy realistycznej, opisowej i symbolicznej utworu) – przygotowuje wypowiedź argumentacyjną na temat „Jakie zadania stawiają sobie poeci? Rozważ problem na podstawie znanych tekstów literackich.”; formułuje tezy i argumenty przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych	
Klasycyzm i ironia – jako odpowiedź na zagrożenia współczesności. Wielki kod. „Ziemia jałowa” według Miłosza. Pamięć poety.	– wyjaśnia terminy: liryka roli, monolog „persony” lirycznej; odnosi je do formy podawczej czytanych wierszy – tłumaczy, na czym polega postawa ironiczna w wierszach Miłosza (na konkretnych przykładach, np. w wierszu *Zaklęcie*, *St. Ign. Witkiewicz*); określa funkcję ironii – w wierszu *St. Ign. Witkiewicz* dostrzega motywy apokaliptyczne i określa ich funkcję – *w wierszu *Przedmieście* rozpoznaje symbolikę pustyni i wyjaśnia jej funkcję (dostrzega nawiązanie do „ziemi jałowej” Eliota) – na podstawie czytanych oraz wcześniej poznanych wierszy określa, jakich wartości poszukuje Miłosz w tradycji kultury – przedstawia, jak Miłosz postrzega historię i jak pojmuje odpowiedzialność moralną człowieka (także na podstawie poznanych wcześniej wierszy poety; synteza materiału) ▪ interpretuje wiersz *Który skrzywdziłeś* w kontekście utworów z różnych epok ukazujących władzę tyrana (np.	Proponowane podsumowanie wiadomości o Czesławie Miłoszu jako poecie, pisarzu, eseiście intelektualiście np. – w formie referatu, wystawy, ⇒ kalendarium życia i twórczości lub projektu strony internetowej (punkt wyjścia www.miłosz.pl)

	Makbet, III część *Dziadów*) – *w interpretacji wierszy Miłosza wykorzystuje pojęcie „Wielkiego Kodu” – opracowuje referat lub prezentację poświęconą sylwetce twórczej Miłosza – samodzielnie poszukuje informacji o życiu i twórczości poety w różnych źródłach; tworzy bazę danych – opracowuje mowę na temat twórczości Miłosza i jego miejsca w polskiej kulturze ▪ stosuje retoryczne zasady kompozycyjne ▪ wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych	
Nadać sens cierpieniu, czyli poeta jako moralista. **Poezja ciszy i kontemplacji.** **Mitologia według Herberta.** **Liryka roli.** **Sumienie Pana Cogito**	– prezentuje informacje o życiu i twórczości Herberta, – wyjaśnia, co to znaczy, że w wierszach Herberta klasycyzm jest znakiem postawy moralnej – *w czytanych wierszach dostrzega reinterpretację mitów i innych przekazów kulturowych; interpretuje ich sens – interpretuje postać Pana Cogito jako obraz problemów moralnych współczesnego intelektualisty – na podstawie poznanych (także wcześniej) wierszy określa, jak Herbert wykorzystuje dziedzictwo przeszłości kulturowej (synteza) – *interpretuje ukazane w czytanych wierszach relacje między estetyką a etyką – *odnajduje w czytanych wierszach (*Przesłanie…*, *Potęga smaku*) etos polskiego patrioty czasów reżimu komunistycznego – wyjaśnia określenie „poeta kultury”	Zagadnienie stanowi okazję do różnych powtórzeń i syntez związanych z funkcjonowaniem motywów i toposów składających się na ponadczasowy język kultury (Wielki Kod). Uczniowie mogą podzielić się zagadnieniami, opracować je w do mu, przygotować prezentacje, bazy danych itp., a następnie przedstawić w klasie. Warto w tych powtórzeniach sięgnąć do sztuk innych niż literatura (np. znalezionych przez uczniów

	w odniesieniu do Herberta i innych wybranych twórców – analizuje wersyfikację czytanych wierszy, interpretuje segmentację tekstu i rozczłonkowanie tekstu na wersy; dostrzega ich funkcjonalność wobec przekazu utworu – *opisuje język poetycki Herberta, wskazując jego charakterystyczne cechy –dokonuje syntezy: wymienia poetów XX w., których określa się mianem klasyków, wskazuje, w jaki sposób nawiązywali do wzorców i ideałów klasycznych; wyjaśnia, w jaki sposób postawa klasyczna była odpowiedzią na zagrożenia współczesności	obrazów przedstawiających Apollina i Marsjasza). Cykl jest okazją do przypomnienia wcześniej poznanych wierszy Z. Herberta i syntetycznego spojrzenia na twórczość poety w kontekście biograficznym, historycznym, politycznym ⇒
Herbert eseista	– rozważa, czy esej może być odczytany jako osobiste credo autora; formułuje tezy, podaje argumenty na podstawie eseju i znanych wierszy Z. Herberta – *wyjaśnia, dlaczego Herbert uznał list Freuda za esej – *prezentuje twórczość eseistyczną Z. Herberta, sytuuje ją w kontekście biograficznym; informacje z podręcznika uzupełnia wiadomościami znalezionymi w różnych źródłach – *pisze esej o inspiracjach antycznych i ich znaczeniu dla współczesnego człowieka	
Ogród tradycji i cmentarz nowoczesności. Odpowiedź na zagrożenia współczesności	– podaje podstawowe informacje o autorach wierszy (*A. Zagajewski, *J. Hartwig, J.M. Rymkiewicz, W. Wencel), identyfikuje ich pokoleniowo – interpretując czytane wiersze, przedstawia różne oblicza	

	współczesnego klasycyzmu – określa symbolikę motywów toposu i cmentarza jako ważnych toposów kultury europejskiej – przywołuje teksty kultury z różnych epok – *wyjaśnia istotę sporu Heraklita z Parmenidesem w kontekście nurtów starożytnej filozofii greckiej; wykorzystuje problem w interpretacji wiersza Zagajewskiego – *rozważa sens pojęcia nadawania formy, uwzględniając jego znaczenie w kulturze antycznej; wnioskuje, czym jest kształt i bezkształt – *wyjaśnia i analizuje pojęcie klasycyzmu wyłaniające się z czytanych wierszy – dokonuje syntezy: funkcjonowanie motywu światła (lub: światła i ciemności) w literaturze i sztuce – dokonuje syntezy: funkcjonowanie motywu ogrodu w literaturze i sztuce, tworzy bazę danych – *porządkuje wiadomości na temat klasycyzmu w literaturze i sztuce, tworzy bazę danych – *przygotowuje i wygłasza referat na temat nurtu klasycznego w kulturze różnych epok (i współcześnie)
Wielki kod kultury antycznej. Cechy eseju	– określa główną myśl tekstu, śledzi sposób prowadzenia wywodu – *analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensy i określa sposób prowadzenia wywodu – *wskazuje charakterystyczne cechy stylu czytanego tekstu – *przedstawia (na podstawie tekstu, podając przykłady, wskazując cytaty,

	środki stylistyczne itp.) charakterystyczne dla eseistyki cechy stylu – *wyjaśnia, jak Kubiak uzasadnia tezę o „śródziemnomorskości" kultury polskiej; przywołuje właściwe dzieła, zjawiska i postawy – *odnosi się do tez i argumentów autora eseju, buduje własne wypowiedzi argumentacyjne na ich temat
Życie w państwie totalitarnym. Potyczki z cenzurą	– wie, czym był tzw. drugi obieg wydawniczy – *wyjaśnia sens i pochodzenie określenia „nasza mała stabilizacja"; odnosi je do zjawisk i faktów historycznych – podaje podstawowe informacje o życiu i twórczości Stefana Kisielewskiego; wie, przeciwko jakim zjawiskom kierował swoje felietony – *przedstawia rolę „Tygodnika Powszechnego" w okresie PRL-u i charakteryzuje związane z nim środowisko – wyjaśnia terminy *aluzja polityczna*, *podtekst*; wskazuje stosowne przykłady w czytanym tekście; interpretuje ich zastosowanie – uzasadnia erudycyjność tekstu (wskazuje erudycyzmy i określa ich funkcje) – *znajduje w różnych źródłach informacje o sytuacji polskiej kultury w czasach PRL-u i w stanie wojennym; sporządza bazę danych
Poezja przeciwko zniewoleniu umysłów i zakłamaniu języka	– interpretuje wiersze jako formę protestu, wnioskując na podstawie analizy i odnosząc je do kontekstu historycznego – wymienia poetów Nowej Fali,

	przedstawia założenia ideowe i artystyczne tej formacji (na podstawie informacji z podręcznika i znalezionych samodzielnie w różnych źródłach) – *przedstawia w klasie prezentację na temat życia i twórczości Stanisława Barańczaka; określa znaczenie jego antologii *Poeta pamięta* – wyjaśnia termin „poezja lingwistyczna”, odwołując się do wierszy poetów Nowej Fali – na konkretnych przykładach przedstawia mechanizmy manipulacji językowej – interpretuje sens motta zaczerpniętego z Norwida w wierszu *Garden party* – w czytanych wierszach Barańczaka wskazuje gry językowe (rozbijanie gotowych form i struktur języka) i określa ich funkcje – *rekonstruuje operacje językowe i myślowe, jakim poeta poddał stałe związki frazeologiczne (np. w wierszu *Spójrzmy prawdzie w oczy*) – *analizuje przykłady poetyckiej „gry z nowomową” – analizuje sposób rozczłonkowania tekstu wiersza na wersy i określa jego funkcję – w wierszu Polkowskiego ▪ określa, jakie środki stylistyczne służą uwzniośleniu sytuacji lirycznej ▪ interpretuje kreację adresata utworu ▪ wskazuje i interpretuje aluzje historyczne ▪ określa stan świadomości pokolenia, do którego należy poeta – *porównuje obrazy stanu wojennego: w poezji Polkowskiego i innych, znanych tekstach kultury ▪ dokonuje syntezy (np. w postaci

	referatu, eseju, rozprawki): „Różne reakcje literatury (filmu, sztuki…) na polityczną dyktaturę: powaga, śmiech, ironia…” – analizuje tekst Kwiatkowskiego; odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację – w piosenkach Kaczmarskiego dostrzega nawiązania romantyczne – interpretuje ich funkcje – przedstawia charakter, cele, główne symbole itp. poezji stanu wojennego
Kino moralnego niepokoju	– rozpoznaje konwencję obejrzanego filmu (np. elementy absurdu i groteski, *oniryczność itp.) i określa jego funkcję – *opisuje poetykę filmu, sposób prowadzenia narracji filmowej; – *interpretuje alegoryczną konstrukcję filmu – *wymienia twórców zaliczanych do tzw. kina moralnego niepokoju i problemy społeczne, jakie przedstawiali w swoich filmach – tworzy bazę danych na temat filmu i jego twórców w okresie PRL-u – *przedstawia wybranego twórcy kina moralnego niepokoju (np. Agnieszki Holland, Krzysztofa Kieślowskiego, Feliksa Falka) i jego filmografię (na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów)
Socjalistyczna antyutopia	– określa, jakimi środkami literackimi i kompozycyjnymi został w powieści ukazany rozkład życia społecznego – porównuje *Małą apokalipsę* (jako antyutopię) z *Rokiem 1984* Orwella

	– *charakteryzuje sposób funkcjonowania w utworze kategorii czasu, określa jego funkcje – dostrzega w utworze aluzje polityczne i określa ich funkcję – *wskazuje w utworze aluzje literackie i określa ich funkcję – dostrzega w utworze obecność motywu ofiary, interpretuje go, *odnosi do znaczenia tego motywu w literaturze romantyzmu – *dostrzega w utworze mitologizację i demitologizację; określa ich funkcje w budowaniu przekazu dzieła – *na podstawie samodzielnie znalezionych informacji przygotowuje referat lub prezentację na temat życia i twórczości (literackiej i filmowej) Tadeusza Konwickiego
Głosy stanu wojennego	– wskazuje (w tekście) charakterystyczne cechy stylu pisarza – prezentuje sylwetkę twórczą Marka Nowakowskiego ▪ *wskazuje podmiejskie peryferie i życie ich mieszkańców (m.in. dawna warszawska Praga) jako przestrzeń jego zainteresowań ▪ prezentuje pisarza jako opozycjonistę
Oczami cudzoziemca	– wnioskuje, dlaczego stan wojenny został przedstawiony przez pryzmat świadomości cudzoziemca, który nie zna sytuacji i nie umie jej zinterpretować – *wskazuje zainteresowania pisarki psychologią głębi; odnajduje ich echa w analizowanym opowiadaniu – porównuje sposób ukazania stanu wojennego w opowiadaniach O. Tokarczuk i M. Nowakowskiego, wskazuje różnice

	– prezentuje sylwetkę twórczą Olgi Tokarczuk – *przedstawia pojęcie nie-miejsca i wykorzystuje je w interpretacji opowiadania
Św. Jan Paweł II – Pielgrzym do ojczyzny	– odczytuje homilię w kontekście historycznym i politycznym (rola Kościoła w PRL-u, represjonowanie księży, postawa kardynała S. Wyszyńskiego, prymasa Polski) – w przemówieniu Jana Pawła II odnajduje motywy symboliczne; interpretuje je – na przykładzie *Homilii* Jana Pawła II omawia językowe cechy tego gatunku wypowiedzi – analizuje specyfikę retoryczną *Homilii* Jana Pawła II – *na podstawie nagrania filmowego wskazuje walory sposobu wygłaszania przez Jana Pawła II przemówień (przemawiania do wiernych)
Tym samym językiem, a jednak tak odmiennie… Zróżnicowanie środowiskowo-zawodowe polszczyzny	– rozróżnia argotyzmy leksykalne, semantyczne, frazeologiczne – wyjaśnia, czym są: żargon, slang, gwara i dialekt; podaje przykłady – wyjaśnia, czym są profesjonalizmy; podaje przykłady (z różnych środowisk zawodowych) – *wyjaśnia, dlaczego liczne profesjonalizmy to zapożyczenia – *wyjaśnia pojęcie profesjolektu – realizuje projekt edukacyjny na temat socjolektów młodzieżowych; gromadzi materiał słownikowy i opinie użytkowników języka
Praca klasowa nr 3 wraz z poprawą.	– dostrzega w wypowiedziach własnych i cudzych błędy językowe, poprawia je

	– wyjaśnia, na czym polega wskazany błąd językowy w tekście własnym lub cudzym; określa jego źródło – stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej, tworząc własny tekst – poprawia wskazany tekst, zwiększając jego spójność
Człowiek ponowoczesny w poezji pokolenia „bruLionu". Nonkonformizm, poetycki anarchizm i kryzys patriotyzmu. Kultura alternatywna i jej formy	– *wyjaśnia, dlaczego do młodych poetów i pisarzy przylgnęła nazwa „barbarzyńcy" („nowi dzicy") oraz jakie sensy się pod nią kryją – wyjaśnia, czym jest „poezja niewolników", o której mowa w wierszu Świetlickiego, *określa, o jaki rodzaj niewoli chodzi – na podstawie analizy wiersza wyjaśnia, na czym polega poetycki anarchizm M. Świetlickiego oraz jakie są wymiary buntu wyrażanego w jego twórczości – przedstawia i ogólnie prezentuje środowisko „bruLionu" (nonkonformizm, kontestacja literatury obywatelskiej, prowokacja artystyczna i obyczajowa, „ulubione" lektury, odrzucenie symboliki romantycznej – zwrot ku kulturze masowej itp.) – *w analizowanych wierszach wskazuje wpływy języka komunikacji masowej lub języka ulicy („język brudnopisu") – *wyjaśnia, jaką diagnozę postawił kulturze i historii Fukuyama (ogólnie, w zakresie wiadomości z podręcznika) – * przedstawia ogólny, syntetyczny obraz „człowieka ponowoczesnego", przywołuje odpowiednie cytaty z omawianych wierszy – *podaje informacje o Z. Baumanie jako socjologu postmodernistycznym – *odwołując się do znanych tekstów

	kultury, charakteryzuje estetykę postmodernistyczną; wskazuje cechy postmodernistyczne w dziełach różnych sztuk – malarstwie, architekturze itd. (eklektyzm, nawiązywanie do estetyki kiczu, swobodna gra wyobraźni, zaskoczenie itp.) – *wyjaśnia pojęcia pastiszu i persyflażu; podaje ich przykłady – * interpretuje *Szkic do obrazu* P. Młodożeńca *w* kontekście charakterystycznych cech sztuki *pop-artu* – * wyjaśnia pojęcie „sytuacji" artystycznych, odnosząc je do działań grupy LUXUS – * gromadzi i porządkuje informacje o kulturze alternatywnej: twórcach, ugrupowaniach, formach sztuki itp.; tworzy bazę danych
Zamieszkać w micie. Prywatna „ewangelia". Małe i wielkie inicjacje	– *dostrzega i interpretuje warstwę mityczną czytanych utworów, interpretuje ją wiążąc z sensem dzieła – wskazuje nawiązania biblijne i kulturowe oraz *aluzje literackie; określa ich funkcje – określa miejsce dawnej Galicji i Łemkowszczyzny w twórczości A. Stasiuka; przedstawia przestrzeń i krajobraz kulturowy, charakteryzuje bohaterów; uzasadnia fascynację pisarza tematami prowincji i pogranicza – w opowiadaniach Stasiuka dostrzega sakralizację i desakralizację; interpretuje ich znaczenia – interpretuje tytuł opowiadania *Miejsce* – *porównuje sposoby i funkcje mitologizacji świata w utworach P. Huellego, A. Stasiuka i B.Schulza

	– * analizuje sposób funkcjonowania w *Weiserze Dawidku* motywu czasu; wskazuje różne funkcje powrotu do przeszłości – * odnajduje w powieści Huellego motyw hierofanii i wiąże go z wymową ideową dzieła – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej *Weisera Dawidka* oraz wybranego opowiadania Brunona Schulza – *w opowiadaniu O. Tokarczuk dostrzega reinterpretację greckiego mitu – *wyjaśnia pojęcie literatura feministyczna, odnosząc je do polskich autorek lat 90. (np. Manueli Gretkowskiej, Izbeli Filipiak, Nataszy Goerke, Magdaleny Tulli) – rozważa, czy opowiadanie O. Tokarczuk można zaliczyć do literatury feministycznej, podaje argumenty na podstawie wniosków z analizy * sporządza bazę danych na temat twórców tzw. nowej prozy (P. Huelle, O. Tokarczuk, A. Stasiuk, S. Chwin, A. Libera) i ich wybranych dzieł; opracowuje na ten temat prezentację, którą przedstawia w klasie (synteza)
Ponowoczesna powieść o dojrzewaniu. „Fikcja do kwadratu”. Czarodziejska moc słowa Gry literackie i teatralne	– wskazuje wzorce gatunkowe powieści (powieść o dojrzewaniu, powieść „łotrzykowska”, autobiografia); uzasadnia je, odwołując się do właściwych fragmentów tekstu – dostrzega nawiązania, *aluzje literackie i gry konwencjami; określa ich funkcje w utworze – rozpoznaje stylizacje literackie i nieliterackie, jakimi posługuje się

	narrator, określa ich funkcje – charakteryzuje bohatera-narratora jako aktora i reżysera zdarzeń (przedstawia np. gry z nauczycielami) – porównuje jego kreację z bohaterem *Ferdydurke* Gombrowicza – wskazuje w utworze motyw „czarodziejskiej (twórczej) mocy słowa”; interpretuje go, odwołując się do tradycji kulturowej – *przedstawia dylematy literatury postmodernistycznej – *przedstawia relacje między literaturą elitarną i popularną – na Zachodzie i w Polsce; wskazuje przyczyny różnic – *przedstawia dyskusję na temat roli pisarza (artysty) i zadań sztuki (dociekanie prawdy o świecie, kształtowanie wspólnego języka – czy tylko „gra konwencjami”); formułuje swoje zdanie na ten temat i uzasadnia je
***Literatura z literatury**	– *wyjaśnia, na czym polega „barokowość” prozy Borgesa; odnosi to pojęcie do analizowanego opowiadania – *przedstawia sylwetki ważnych twórców prozy światowej (J. Cortazar G.G. Marquez, J.L. Borges, U. Eco, amerykańscy postmoderniści jak J. Heller i K. Vonnegut); prezentuje ich najważniejsze dzieła – *poszukuje informacji w różnych źródłach na temat kierunków współczesnej prozy światowej; porządkuje je, tworzy bazy danych, opracowuje prezentację
Jak piszemy na blogach, czatach i forach?	– charakteryzuje specyfikę sytuacji komunikacyjnych w internecie, omawiając w sposób pełny cechy aktu

Język polski w internecie	komunikacji (kod, komunikat, nadawca, odbiorca, kontekst) – analizuje konsekwencje komunikacyjne specyfiki graficznej postaci tekstów internetowych – na podstawie przykładowych tekstów znalezionych w internecie charakteryzuje stylistyczne wykładniki języka blogów, czatów i forów internetowych (np. obecność języka potocznego, emocjonalność, skrótowość itp.) – wyjaśnia (na konkretnych przykładach), dlaczego język blogów, czatów i forów internetowych nazywa się językiem „zapisanym” *przygotowuje na podstawie samodzielnie znalezionego i przeanalizowanego materiału językowego referat (prezentację) „Cechy języka polskiego w internecie” – wygłasza go w klasie, ilustrując przykładami – wyjaśnia, jakim typem tekstu użytkowego jest opinia, czego może dotyczyć i jakie są zasady jej pisania
Poetyka reportażu. **Odwieczne pytanie: dlaczego się biją? Herodot – pierwszy reportażysta. Odmienność i akceptacja**	– rozróżnia rodzaje reportażu – wskazuje cechy wyróżniające pisarstwo Kapuścińskiego – charakteryzuje postawę Kapuścińskiego jako reportażysty (poznanie jako poszukiwanie sensu) – na podstawie czytanych tekstów wyjaśnia, na czym polega nieprzekraczalność granic kulturowych – dogłębnie charakteryzuje warsztat twórczy Kapuścińskiego i odnosi go do czytanych fragmentów – charakteryzuje język i styl prozy Kapuścińskiego (na podstawie czytanych

	fragmentów) – *na podstawie wiadomości z podręcznika oraz samodzielnie znalezionych informacji opracowuje portret sylwetki twórczej Kapuścińskiego jako wybitnego polskiego reportażysty; sporządza kalendarium jego życia i twórczości; wygłasza w klasie referat na ten temat, ilustrując go znalezionymi materiałami
Pisarstwo inspirowane reportażem. Reportaż poetycki. Podróżuję, więc jestem	– na podstawie prozy Stasiuka i Wilka uzasadnia, że doświadczenie podróży staje się sensem życia – w czytanych fragmentach *Jadąc do Babadag* odnajduje motyw zakorzenienia; określa granice ukazanej tu duchowej ojczyzny pisarza – *w prozie Stasiuka rozpoznaje elementy oniryczne (opisy miejsc) i określa ich funkcje – odtwarza przedstawioną przez Stasiuka diagnozę rzeczywistości „gorszej Europy” – wyjaśnia tytuł książki Wilka; odnosi go do koncepcji „trzech Rosji” – odnajduje i interpretuje dwie płaszczyzny czasowe w *Wołoce* – prezentuje opisane przez M. Wilka Sołowki jako zwierciadło postsowieckiej Rosji – omawia cechy gatunkowe reportażu poetyckiego Stasiuka, prozy Wilka (połączenie reportażu z dziennikiem); wskazuje elementy dokumentu, szkicu historycznego, poetyckiej medytacji – *w tekstach Wilka wskazuje charakterystyczne słownictwo (rusycyzmy, archaizmy z latopisów,

	lokalne dialektyzmy, wulgaryzmy) i określa ich funkcje – podejmuje próbę samodzielnego napisania reportażu na wskazany temat (np. odbytej podróży, zjawisk społecznych, interesującego problemu z życia itp.)
Otwarte granice pamięci	– omawia cechy gatunkowe reportażu historycznego Krasińskiego – *interpretuje sposób wykreowania głównego bohatera książki Krasińskiego – *we fragmentach pamiętnika Krasińskiego odnajduje studium psychologiczne człowieka uwięzionego – prezentuje wiadomości (z podręcznika i znalezione samodzielnie) o życiu i twórczości Janusza Krasińskiego
Meandry reportażu	– przedstawia trzy szkoły polskiego reportażu i ich twórców (społeczny Hanny Krall, *historyczno-polityczny Krzysztofa Kąkolewskiego, wojenny i podróżniczy Ryszarda Kapuścińskiego) – *na podstawie samodzielnie znalezionych wiadomości w różnych źródłach przygotowuje prezentację na temat cech i odmian polskiego reportażu (oraz wybitnych reportażystów); przedstawia ją w klasie – *pisze reportaż na wskazany temat, wymagający zbierania materiału, przeprowadzenia wywiadu, pogłębienia wiedzy na dany temat itp. (np. zjawisk społecznych, życia kulturalnego, obyczajowości itp.) – *poddaje krytycznej ocenie reportaż własny (lub innych autorów)

Felieton i felietoniści	– wymienia rodzaje o obszary tematyczne felietonu, np. f. społeczne, literackie, filozoficzne, z pogranicza eseju, z pogranicza recenzji literackiej, filmowej, teatralnej, muzycznej; f. sportowy oraz polityczny – przedstawia polską felietonistykę po II wojnie światowej (na podstawie informacji z podręcznika i znalezionych samodzielnie w różnych źródłach) – prezentuje felietonistyczną twórczość wybitnych pisarzy (jak T. Borowski, J. Iwaszkiewicz, K. I. Gałczyński, W. Szymborska, S. Dygat, U. Kozioł, J. Pilch) i publicystów (jak (S. Kisielewski, K.T. Toeplitz, J. Z. Słojewski, D. Passent, P. Wierzbicki, J. Kott, K. Puzyna, Z. Kałużyński, J. Waldorff) – porównuje felietony różnych autorów (np. Kisiela i Hamiltona); wskazuje cechy indywidualne felietonistów – podaje etymologię nazw: reportaż, felieton
Praca klasowa nr 4 wraz z poprawą (lub omówienie wyników matury próbnej)	– dostrzega w wypowiedziach własnych i cudzych błędy językowe, poprawia je – wyjaśnia, na czym polega wskazany błąd językowy w tekście własnym lub cudzym; określa jego źródło – stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej, tworząc własny tekst – poprawia wskazany tekst, zwiększając jego spójność – interpretuje błąd językowy jako naruszenie normy – wyjaśnia, jaka jest norma składniowa współczesnej polszczyzny i kiedy następuje jej naruszenie (na przykładzie

	konkretnych wypowiedzi) – wyjaśnia, jaka jest norma fleksyjna współczesnej polszczyzny i kiedy następuje jej naruszenie (na przykładzie konkretnych wypowiedzi)
Miejsce fantastyki naukowej w literaturze współczesnej. **Groteska fantastycznonaukowa. Szok przyszłości i gry konwencjami. Filozoficzne przesłanie prozy Stanisława Lema**	– określa miejsce fantastyki naukowej w obszarach literatury wysokoartystycznej i popularnej – przedstawia powieści, które „utorowały drogę" współczesnej fantastyce naukowej, np. *Doktor Jekyll i pan Hyde*, R.L. Stevensona, *Drakula* B.Stokera, *Golem* G. Meyrinka, *Hobbit, czyli tam i z powrotem* J.R R. Tolkiena, *Milczenie owiec* T. Harrisa; wskazuje przyczyny ich popularności – *przedstawia najbardziej znane powieści s.f., (H.G. Wellsa, F. Herberta, J. Żuławskiego, S. Lema, J.A. Zajdla, J. Dukaja); podaje informacje o ich treści, problematyce, popularności itp. – przedstawia główne wątki tematyczne i problemy współczesnej literatury s.f. (np. podróże w kosmos, cudowne wynalazki, cywilizacja robotów i maszyn, awatary, ewolucja człowieka – transhumanizm itp.) i zagrożenia, które dosłownie lub symbolicznie przedstawiają – gromadzi wiadomości o fantastyce naukowej i jej twórcach, porządkuje, tworzy bazę danych – opracowuje informacje na temat s.f. w postaci prezentacji lub referatu, przedstawia na szerszym forum – wskazuje utopię i antyutopię jako tradycję literacką, do której nawiązuje współczesna s.f.

	– charakteryzuje postać Ijona Tichego jako medium pisarza; przedstawia jego rolę w opowiadaniu i całym cyklu Opowiadań gwiazdowych – *w postaci Ijona Tichego odnajduje cechy jego prototypów literackich (barona Münchhausena, Guliwera) – *odczytuje warstwę filozoficzną utworu, przywołując „płynną nowoczesność" opisywaną przez Z. Baumana – *analizuje neologizmy charakteryzujące świat przedstawiony utworu; dostrzega w nich obecność groteski – *na podstawie wiadomości z podręcznika oraz samodzielnie znalezionych informacji opracowuje portret sylwetki twórczej S. Lema jako wybitnego mistrza prozy s.f.; sporządza kalendarium jego życia i twórczości, prezentuje ważne utwory (np. *Solaris*); wygłasza w klasie referat na ten temat, ilustrując go znalezionymi materiałami – *pisze referat na sesję naukową poświęconą zagadnieniom etycznym i literackim oraz *filozoficznym, poruszanym w prozie Lema – przedstawia zasady pisania zażalenia
Jacek Dukaj – wybitny uczeń Lema. Fabuła i mit. Technologia i mistyka, czyli drogi i bezdroża nanotechnologii	– wyjaśnia, czym był żywokryst, wskazuje zwarte w nim symboliczne znaczenia (także na poziomie słowotwórczym) – charakteryzuje postać księdza Lavona, Izmira Predú oraz innych bohaterów – *interpretuje przemianę, której doświadcza ksiądz Lavon – odczytuje przekaz utworu, dostrzegając w nim opis relacji między religią a nowoczesną cywilizacją – *analizuje neologizmy charakteryzujące świat przedstawiony utworu

	– *porównuje opowiadanie Dukaja z prozą Lema (*Dziennikami gwiazdowymi*); wskazuje podobieństwa na różnych poziomach odbioru dzieła – *na podstawie wiadomości z podręcznika oraz samodzielnie znalezionych informacji opracowuje prezentację na temat twórczości J. Dukaja – *ocenia filmową realizację *Katedry* (Tomasza Bagińskiego), przedstawiając jej relacje z literackim pierwowzorem; *interpretuje porównawczo oba dzieła
Synteza materiału poznanego w klasie czwartej	– w pogłębiony sposób prezentuje w ujęciu syntetycznym zagadnienia literackie i kulturowe omówione w klasie czwartej – z zakresu podstawowego i *rozszerzonego